

I. Bogdan *Vechile cronicе moldovenești pînă la Urechia*¹, «limba documentelor moldovenești este în majoritatea cazurilor categoric de tip rusesc»²... «de asemenea limba documentelor din anii 1393—1450, cele mai multe referitoare la relațiile cu Polonia, cu caracter pe deplin rusesc...»³.

Un capitol aparte în istoria studiilor asupra documentelor slavo-romine i se cuvine învâțatului rus *Al. Iațimirski*, care a lăsat un număr impresionant de lucrări privind influența slavă în viața culturală a țărilor romine, lucrări apărute în majoritate în primul deceniu al veacului nostru. O mare atenție a acordat Iațimirski documentelor slavo-romine nu numai prin editarea lor (unele descoperite de el însuși)⁴, ci mai ales prin studii independente asupra limbii și paleografiei acestora⁵.

În studiul *Documentele moldovenești din punct de vedere paleografic și diplomatic*, Iațimirski scrie: «Limba documentelor moldovenești nu formează un tot unitar; la bază este limba oficială vest-rusă cu o vădită preponderență a trăsăturilor galițiano-volinieni și a formelor bulgare cărturărești; în documentele mai vechi găsim o influență puternică polono-bielorusă, în cele mai tirzii influența limbii romine vii»⁶. În alt studiu, *Limba documentelor slave de origine moldovenească*⁷, A. Iațimirski face diferențierea clară între documentele muntene și moldovenești, dînd o caracterizare justă, aproape completă a limbii acestora din urmă: «La baza limbii de cancelarie a Moldovei în veacurile XIV—XVII a stat limba rusă: pe de o parte, rusa de vest oficială, pe de altă parte graiul viu galițiano-volinian. Pe lîngă aceasta sînt prezente influența cărturărească a limbii bulgare..., a limbii polone și bielorusă și în mai mică măsură, a limbii romine. Din aceasta se poate deduce slaba stabilitate a acestei limbi de cancelarie»⁸. În continuare autorul dă numeroase exemple

¹ *Slavische Chroniken der Moldau* în *A. Sl. Phil.*, XV, Berlin, 1893, p. 81—91.

² «Auch die Sprache der moldauischen Urkunden hat meist entschieden russischen Typus» (urmează exemple, p. 85).

³ «... Ebenso ist die Sprache der... Urkunden 1393—1450 die meist die Beziehungen zu Polen betreffend, von ganz russischer Art» (p. 86). Jirecek semnalează împrăștierea documentelor slavo-romine în numeroase colecții și publicații de stat și particulare și sugerează adunarea tuturor într-un «Codex diplomaticus», care să fie de folos istoricilor și filologilor (p. 91).

⁴ *Дарственные, жалованные, льготные и подтвердительные грамоты молдавских господарей XV века*, Moscova, 1907, în *Древности славянской комиссии Московского Археологического Общества* t. IV, p. 287—301 (textul a 13 documente interne moldovenești, din colecția Lukasiewicz, cu comentarii).

⁵ *Валахские грамоты в палеографическом и дипломатическом отношениях*, în *РФВ*, vol. LIV, вып. 1, Varșovia, 1905, p. 49—67; *Молдавские грамоты в палеографическом и дипломатическом отношениях*, în *РФВ*, vol. LV, 1906, Varșovia, p. 177—198; *Славянские грамоты брашовского архива в палеографическом и дипломатическом отношениях*, în *РФВ*, vol. LVII, 1907, Varșovia, p. 131—146.

⁶ *Молдавские грамоты...*, p. 179. Tot aici, printre termenii folosiți cu privire la act, Iațimirski citează асть «de origine (ceho)-polonă», принаѣ «polon» (p. 180), semnalează formula шг планны аж до брзгоу мора din titlul lui Roman Voevod (1393) ca fiind de origine valahă (dar nu observă că are fonetism polon, cf. pol. *od płoniny aż do brzegu morza*), formula во имя божье аминь (1437) este evident un calc după «in nomine Dei, amen» din documente polone în latină (p. 181), expresia подъ лѣтомъ божьимъ, «cehism provenit din documente polone» (p. 197).

⁷ *Язык славянских грамот молдавского происхождения*, extras din *Сборник по славяноведению*, III, СПб., 1909, 24 p. Asupra acestei lucrări, v. ȘTEFAN CIOBANU, *Începuturile scrisului în limba rominească*, în *Anal. Acad. Rom.*, Secț. Literară, seria III, tom. X, Mem. 3, Buc., 1941, p. 6—11, precum și D. P. BOGDAN, *Caracterul limbii textelor slavo-romine*, Buc., 1946, p. 12.

⁸ IAȚIMIRSKI, *op. cit.*, p. 1.